

5.11.2025

Lapin hyvinvointialue
kirjaamo@lapha.fi

Lausunto Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkon muutosten valmistelusta
LAPHA/15707/00.01.01/2025

Sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkon muutos

Pellon kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkon muutosten valmistelusta.

Pellon kunta toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lähipalvelut on turvattava länsirajalla ja Pellossa

Lapin hyvinvointialueen suunnitelmat vähentää vuodeosastojen määrää on kestäväntöntä ja vaarantaa potilasturvallisuuden, yhdenvertaisuuden ja ihmisen perusoikeudet. Kuntalaisten oikeus lakisääteisiin palveluihin vaarantuu. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä § 4 Palvelun saatavuus ja saavutettavuus lukee, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Hyvinvointialueen on turvattava järjestämisvastuullaan olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus.

Vuodeosastojen lakkauttamisella ja palvelujen keskittämisellä on merkittäviä vaikutuksia työllisyyden heikentymiseen Pellon kunnassa ja koko alueen elinvoimaan. Pellossa on hyvin toimiva 12 paikkainen vuodeosasto. Terveyskeskuksessa on oma happituotanto. Vuodeosastolla on paljon nuoria töissä ja se on vetoimainen työpaikka. Vuodeosasto tarjoaa monipuolista työtä lähihoitajille, sairaanhoitajille, laitoshoitajille ja lääkäreille. Se on erinomainen työharjoittelupaikka opiskelijoille, joita Pelloon on tullut ympäri Suomea. Mikäli tavoitteena on henkilöstön

5.11.2025

siirtyminen työskentelemään toisiin Lapin hyvinvointialueen toimipisteisiin, siirtymä ei länsirajalla ole itsestään selvyyttä, koska myös Ruotsi on vetovoimainen kohde sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työskentelyyn. Palveluverkkomuutos luo isoja epävarmuustekijöitä pienille paikkakunnille, jos kunnan alueelta poistuu hoitajien työmahdollisuuksia ja myös perheitä sitä myötä muuttaa pois paikkakunnalta.

Lapin hyvinvointialue mainitsee palveluverkkomuutoksessaan lähipalveluiden sijaan lähistöpalvelut. Pellon kunta toivoo, että hyvinvointialue selkiyttää, mitä tarkoitetaan lähistöpalvelualueella puhuttaessa vuodeosastosta.

Pitkät etäisyydet ja harvaanasutus

Harvaanasutulla alueella etäisyydet ovat pitkiä ja vuodeosastojen saavutettavuus hoidontarpeessa ei ole mukavuustekijä vaan edellytys oikea-aikaiselle, inhimilliselle ja turvalliselle hoidolle. Esityksessään Lapin hyvinvointialue ei ole huomionnut riittävästi vuodeosastojen roolia laajassa ja pitkien etäisyyksien Lapissa. Vuodeosastoilla on laajemmin käytössä erilaisia laitteita, koneita ja osaamista, jota esimerkiksi kotisairaanhoidossa ei ole. Suurimpia kärsijöitä ovat monisairaant ja iäkkäät ihmiset, joilla ei ole vaihtoehtoa lähellä tapahtuvalle vuodeosastohoidolle. Keskussairaalaista ja yliopistollisesta sairaalasta jatkohoitoon tulevat potilaat tarvitsevat usein vuodeosastohoitoa. Joskus potilaat kotiutuvat suoraan kotiin tai kotisairaalan kautta ja osa potilaista tarvitsee vuodeosastoa.

Ihmisen elämän lopussa saattohoitoa on pienillä paikkakunnilla tehty vuodeosastolla ja myös sen vieminen satojen kilometrien päähän omaisista on järkyttävän epäinhimillistä. Se on läheisille ja omaisille myös raskasta ja kallista. Saattohoitopotilaalle luvataan lupapaikka, mihin hän saa mennä koska vain, jos ei kotona pärjää. Vuodeosastolla on myös lupapaikkoja, jonne vanhus voi tulla kotihoidosta viimeiselle matkalleen. Palvelulupaus on, että lupapaikassa saa hyvää hoitoa, ei tarvitse kärsiä, siellä on tarvittavat lääkkeet ja osaavat hoitajat.

Pitkät etäisyydet heikentävät potilaan kuntoutumista ja vaikeuttaa läheisten ihmisten mahdollisuutta tukea läheisiä hoidon aikana. Ei ole kenenkään etu, että ensihoito ajaa pitkiä matkia pitkin Lappia ja muut joutuvat odottamaan pienillä paikkakunnilla ensihoitoa tai jotka ovat jopa vaarassa menehtyä, jos asianmukaista hoitoa ei ole saatavilla. Ensihoidon käynti Rovaniemellä kestää vähintään kolme tuntia. Pellossa on yksi ensihoidon yksikkö, kiireiset

5.11.2025

hälytykset menevät kiireettömien hälytysten edelle.

Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus

Vuodeosaston säilyminen Pellossa ja koko länsirajalla on myös huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuuskysymys. Lapin hyvinvointialueen suunnitelma vähentää vuodeosastoja ja palveluita pieniltä paikkakunnilta on ristiriitainen kriisi- ja poikkeustilanteisiin varautumisen kanssa. Pellon palvelutuotantoa (mm. ruokahuollon, pesula-, siivous- ja kiinteistöpalveluiden osalta) on mitoitettu ottaen huomioon nykyinen palveluntarve ja mikäli palveluntarve heikkenee huomattavasti, se heikentää myös valmiutta toimimiseen poikkeustilanteissa. Olemme harjoitelleet erilaisissa tilanteissa juurikin sitä, että länsirajalla sijoitetaan evakuoituja ihmisiä, jotka ovat hyvinkin haavoittuvassa tilanteessa olevia ja mahdollisesti sairaita vanhuksia. Väestösiirtojen tilanteessa tilanne voi kriisiytyä nopeasti. Mihin heidät sijoitetaan ellei vuodeosastoja ole? Palvelutaloihin ja hoitokoteihin siirrettävä huonokuntoinen osa väestöstä ei mahdu.

Rovaniemen matkailukapasiteetti alkaa olla täyttymässä, mikä johtaa matkailuvirtojen kehittymiseen ympäristökunnissa, myös Pellossa. On tärkeää, että palveluita on saatavilla muuallakin Lapissa eivätkä palvelut keskity liiaksi vain Rovaniemelle.

Pienemmissä hoitoyksiköissä hoitoon pääsy on nopeampaa ja sujuvampaa, mikä parantaa potilasturvallisuutta ja kohentaa yleistä elintasoja.

Kustannusvaikutukset

Vuodeosastojen lakkauttamisesta saatava säästö on kyseenalainen. Kustannuslaskelmia todellisista säästöistä ei ole esitetty. Palveluverkkomuutosten yhteiskunnallisia kustannuksia ei ole esitetty (esimerkiksi "Kela-kyytien" lisääntyminen ja vastaavat vaikutukset). Kustannukset siirtyvät rattaille ja yhteispäivystykset ja erikoissairaanhoido kuormittuvat entisestään. Säästöä tavoitellaan keskittämällä palvelut muutamaan keskukseseen, mutta samalla tämä tarkoittaa esimerkiksi kulkemisesta syntyvien kulujen siirtymistä asiakkaiden ja potilaiden itsensä maksettavaksi. Palveluiden keskittäminen maakuntakeskukseen ei tue tasapuolista alueiden kehittämistä.

Ymmärrämme hyvinvointialueen säästöpainetta, mutta tällä toimintatavalla ilman vaikutusten arviointia ja kiireellä tulos ei voi

5.11.2025

olla edes tyydyttävä saati kustannustehokas. Säättöjä ei voi tehdä lakeja rikkomalla ja tavalla, joka uhkaa ihmisten perusoikeuksia harvaanasutulla alueella.

Pellon kunnan valtionosuuksiin on tullut vuosittainen 1,3 miljoonan euron leikkaus, joka johtuu siitä, että Pellon kunta turvasi kattavat sosiaali- ja terveystalvet vuoden 2022 tilinpäätöksen lisämäärärahalla. Valtionhallinto ilmoitti tämän rahoitusosuuden siirtyneen hyvinvointialueen rahoitukseen. Pellon kunnan taloutta haastaa kyseinen suuri valtionosuusmenetyk, joten on kohtuullista ottaa huomioon kunnan välillinen rahoitus Pellon sosiaali- ja terveystalvihin. Pellon kunta on valtionosuusmenetyksen vuoksi joutunut laatimaan tiukan talouden tasapainottamisohjelman, jonka vuoksi elinvoimaan ja perustalvihin satsaamisesta joudutaan tinkimään.

Vaadimme, että Lapin hyvinvointialue tekee tarkemman arvioinnin vaikutuksista (EVA ja MVA) ja peruuttaa suunnitelmat vuodeosastojen lakkauttamisesta ja kunnioittaa alueita, kuntia ja kokonaisturvallisuutta. Pellon vuodeosaston lakkauttaminen on suunniteltu 1.1.2027 ja emme hyväksy sitä. Länsirajaa ei voida tyhjentää vuodeosastoista, koska se vaarantaa potilasturvallisuuden ja heikentää huoltovarmuutta ja varautumista sekä vaarantaa ihmisten perustuslaillisten oikeuksien toteutumisen. Suomen perustuslaki luku 2 – Perusoikeudet, Yhdenvertaisuus, Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Pellosa 5.11.2025

Pellon kunnanhallitus

Tarmo Uusitalo
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Katja Jaako-Körkkö
kunnanjohtaja